

Käbäni ýykmaǵa gelen piller we Ebrehäniň aýylganç ölümü

Category: Geň-taňsy wakalar, Kitapcy, Nukdaýnazar, Türkmen dili
написано kitapcy | 23 января, 2025

Käbäni ýykmaǵa gelen piller we Ebrehäniň aýylganç ölümü KÄBÄNI
ÝYKMAGA GELEN PILLER WE EBREHÄNIŇ AÝYLGANÇ ÖLÜMI

Käbäni ýykmaǵa gelen pilleriň we san-sajaksyz goşunyň kiçijik gara uzynganat[1] guşlar tarapyndan ýok edilendigi barada eşdipmidiňiz? Megerem, köpiňize eýranly režissýor Mejit Mejidiniň ekranlaşdyran «Allanyň ilçisi. Hezreti Muhammet» kinofilmindäki bu taryhy wakany suratlandyrýan epizoddan, ýada Gurhanyň «Pil» süresinden «Pil wakasy» tanyş bolmaly. Geliň, ybrat alynmaly bu geň-taňsy «Pil wakasy» barada gysgajyk durup geçeliň. Käbäni ýykmaǵa gelen piller we Ebrehäniň gözgyny ölümü okyjylary biperwaý goýmasa gerek.

■ Käbäni ýykmaǵa gelen piller

Ýemen ýurdunyň hökümdary Ebrehe Rim imperatorynyň goldawy bilen Sana şäherinde gurlan buthana tama edilşi ýaly üns berilmeyänini görüp, gahar-gazaba münüpdir. Nämé etmeli? Adamlar ýylyň-ýylyna Mekgä zyýarata gidipdirler. Hatda rowaýatlaryň birinde Mekgeden Ýemene gelen söwdagärleriň biri Ebrehäniň gurduran buthanasynda uly täret edip nejasat galdyrandygy barada aýdylýar. Ebrehäniň asyl maksady Käbe bilen bäsleşýän mukaddes ýer döretmekdi. Elbetde, onuň niýetiniň ardynda Mekgäniň söwda-strategik we syáhatçylyk ähmiýetini peseldip, deregine öz şäherini öňe çykarmak ýaly meýilleriniň hem bolandygyny çaklamak kyn däl. Biziň bu çaklamamyza W.F.Panowanyň we Ý.B.Wahtiniň türkmen dilinde çykan «Muhammet pygambareriň ömür beýany» atly kitapda aýylanlar hem doly güwä geçýär:

«... şol ýylда (570-nji ýyl -t.b.) gaty uly wakalar tutasyp, olar kuraýışlaryň tasdanam güýçden gaçmagyna sebäp bolan eken.

Gep şunda: Mekgäniň abadançylygy diňe Käbä hem-de onuň amatly ýerde ýerleşenligine däl-de, kuraýylaryň we olara tarapdar bolan çarwa taýpalaryň harby kuwwatyna-da bagly eken. Diňe harby taýdan kuwwatlylygy kuraýylara amatly söwda işlerine gatyşmaga, ýemenli bäsdeşleriniň söwdasyny çäklendirmäge ýa-da düýden ýatyrmaga mümkünçilik beripdir. Netijede, ýemenli bezirgenler üçin Ortaýer deňziniň kenarlaryna, Şama we Eýrana barýan ýollar gitdigiçe daralypdyr, ol ýollaryň köpüsi ýa-ha Mekgäniň üstünden ýa-da oniň golaý-goltumyndan, kuraýylaryň tarapdary bolan göçme taýpalaryň ýerinden geçyän eken. Onsoň ýemenliler, islese-islemese, öz harytlaryny kuraýylara satmaly bolupdyrlar, şol harytlary gaýtadan satanlarynda girdejiniň agramly bölegini kuraýylar öz jübüsine urupdyrlar. Şonuň üçinem ýemenliler Mekgäni basyp almagyň kül-külüne düşüpdirler». [2]

Netijede Ebrehe araplaryň Adam atadan, Nuh we Ybraýym pygambarberden bări mukaddes saýyp, zyýarat edip gelýän ýerini – Käbäni ýykmagy müwessa bilyär. Häzirki zaman harby tehnologiyanyň «tanklary» hasap edip boljak äpet pilleriň hem bar bolan uly goşuny bilen Mekgäniň üstüne gaýdan Erehäniň maksady adamlaryň ünsüni öz gurduran buthanasyna gönükdirmekdi.

Wakalaryň dowamyny ýokarda agzalan kitapdan okalyň:

«Takmynan, 569-570-nji ýyllarda ýemenliler häkimi Abrahanyň baştutanlygynda Mekgä garşı ýöriş edipdirler. Abrahanyň niýeti Käbäni ýykyp, ondaky keramatly zatlary äkitmek hem-de öz paýtagtyny Arabystanyň dini merkezine öwürmek eken. Bu ýörişe hebeşileriň goşunam gatnaşyp, olaryň söweş pili bar eken, pil bolsa heniz Arabystanda görlen jandar däl eken. Araplary haýrana goýan, arap şahyrlary tarapyndan jikme-jik suratlandyrylan şol pilem ýemenlilerdir hebeşileriň Mekgä garşı ýöriş eden ýylynyň «Pil ýyly» diýlip atlandyrylmagyna sebäp bolupdyr». [3]

Ebrehe Mekgäniň alkymyna gelipdir we Hezreti Muhammet pygambarimiziň (s.a.w) atasy Abdylmuttalbyň düýelerini oljalaýar. Garadangaýtmaz Abdylmuttalyp olja alynan düýelerini yzyna almak üçin Erehäniň garşysyna dikilipdir we ondan

mallaryny talap edipdir. Şonda Ebrehe geň galyp:

– Men Käbäni ýykyp-ýumurmaga geldim. Sen bolsa düýeleriň gaýgy edýärsiň! – diýipdir.

Abdylmuttalyp bolsa:

– Men öz mallarymy bir yzyna alaýyn. Käbäniň öz eýesi bar, ony ol gorar! – diýip, jogap beripdir.

Şundan soň Ebrehe goşunyna Käbä çozmagy buýurýar. Emma Mina we Müzdelifäniň arasyndaky Muhassir jülgésine gelende, piller ýöremän başlaýar. Asmanyň ýüzi birdenkä gara uzynganatlardan dolýar. Guşlar penjesinde getiren ownujak daşlaryny ýemenlileriň üstüne ýagdyrmaga başlaýar.

Barmagyň ujundan uly bolmadyk kiçijik daşlar kime degse, onuň şobada takga jany çykypdyr. Mekgäniň alkymy dem salymyň içinde adam we pil maslyklaryndan dolupdyr. Görlüp eşdilmedik we ynanmasy kyn waka bolup geçýär, çünkü kinniwanja guşlar tonnalarça agramy bolan pilleri ýere läş edip taşlaýar. Bu iniňi jümsüllediji ylahy gudratyň bolup geçen ýylyna «Pil ýyly» diýildi.

Wakalaryň jemini ýokarda salgylanylan kitapdan okalyň:

«*Abrahanyň güýji juda agdyk hem-de gelşi şeýle bir zabun eken welin, kuraýyşlar Mekgäni goramakdan el göterip, aýal, oglan-uşaklaryny alypdyrlar-da, golaýdaky daglara siñipdirler. Göräýmäge, Mekgäni indi halas edip biljek güýç ýok eken. Emma şol pursatda bir gudrat ýuze çykypdyr – kiçijik-kiçijik guşlar bulut ýaly bolup gelipdirler-de, Abrahanyň leşgeriniň üstünden ownujak daşlary ýagdyryp ugrapdyrlar, şol daşlaryň degen ýeri ýara bolýan eken. Giden sülsat gyrgyna düşüpdir, onsoň ola Mekgäni basyp almakdan ellibizar, ýeňsäni öwrüpdirlər. Şonuň yz ýanyndan bolsa apy-tupan turup jala gelipdir-de, Abrahanyň leşgeriniň galanjasyn syryp-süpürip, deňze gapgarypdyr».* [4]

W.F.Panowa, Ý.B.Wahtiniň mundan soňky jümlesinde adatdan daşary ýagdaýda bolup geçen bu wakalara ateist nukdaýnazardan çemeleşip, «Pil wakasyny» we sondaky gudraty – Arabystanda şol ýyl ýuze çykan mama keseline we Ýemene persleriň cozup, hebeşileriň we olaryn ýerli ýaranlarynyň derbi-dagyn edilmegine baglanychyryandygyna[5] garamazdan, «Pil wakasynadan» soň Allanyň gudratynyň amal bolandygy we Mekgäniň

keramatly göwheri – Käbäniň şöhratynyň has-da artandygy hakykat. Munuň üçin awtorlary günäkärläp oturmagyň geregi ýok. Kemçiliklere garamazdan kitap we onuň türkmen dilinde çykan terjimesi kitabyň rus we türkmen dillerinde neşir edilen ýyllarynda giň okyjylar köpçüligi üçin iň gowy sowgatdygyny aýtmak gerek. Biziň gürrüñimiziň özeni bu hakda däl.

Şu ýerde üns berdiňizmi ýa bermediňiz, biljek däl welin, «hudaýlyk» satanlaryň, özünü «hudaý» ýerine goýanlaryň, Hudaýa garşıy gidenleriň, halklara gan gusduranlaryň, men-menlik edýänleriň ençemesiniň soňy şular ýaly bolup gutarypdyr. Eýsem, bulary-da Panowadyr, Wahtiniň düşündirışinden tapyp bilerismikä?

Göz öňüne getirip görün: Ebrehäniň goşuny öz döwrüniň iň uly we iň güýçli goşunlaryndan biri. Onuň goşunyndaky piller aýak basan ýerini ýer bilen ýegsan edip taşlaýar. Edil häzirki döwrüň yklymara raketalary ýaly... Emma olar duraga-da **gara uzynganat** diýilýän guşlaryň zyňa owunjak daşlaryndan heläk bolýar. Ýa bolmasa, özünüň «hudaýdygyny» aýdan Nemrudyň ölümünü ýada salyp göreliň. Iňňän nusga alarlyk ölüm. Nemrut burnuna dyrnak ýalyja siňek girip, zary-girýan we gözgyny halda jan beripdir.

Özünü «hudaý» saýan we hemme zadyň özünkidigini aýdýan Fyrgunyň ölümü Nemrudyň, Ebrehäniň ölüminden ibalymy eýse? Fyrgyn özünkidigini aýdýan deňizde gark bolup ölüpdir. Şetdadyň, Çingiz hanyň, Leniniň, Staliniň ölümleri... bularyň hersi aýry hekaýat. Gelejekde, hersi barada aýratyn durup geçeris.

Güýç-kuwwatyň we gudratyň eýesi ýeke-täk Alllatagaladır!

[1] Gara uzynganat (ýa-da uzynganat) – taýran-y ebabil (ebabil) ýa-da ebabil (чёрный стриж) garlawaja meňzeş guşuň ady.

[2] W.F.Panowa, Ý.B.Wahtin «Muhammet pygamberiň ömür beýany», I-II tomluk, Aşgabat «Turan-1» neşirýaty, 1992., Terjime edenler: Kömek Kulyýew, Ahmet Halmyradow, Gowşutgeldi Dañatarow, I tom, 32-nji sahypa;

- [3] Görkezilen ýerde., 32-33-nji sahypa;
- [4] Görkezilen ýerde., 33-nji sahypa;
- [5] Görkezilen ýerde., 33-nji sahypa.

@ Kitapçylar. Geň-taňsy wakalar